

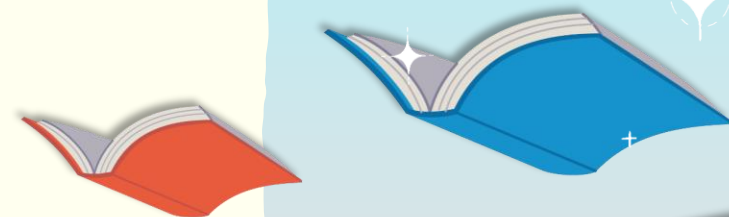
รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๑๖๑๐๑

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

โวหารในงานเขียน (๑)

ครูผู้สอน ครูชลภักดี คงกำเนิด



คำถามกระตุ้นความคิด



“
คำถาม : นักเรียนรู้จักคำว่า “โหวต”
หรือไม่ อย่างไร

”

“
คำตอบ : โหวต คือ ชั่งหรือสำนวน
ในการแต่งงานสื่อ เช่น โหวตดี

”



สังเกตคำ

คืนวันเพ็ญ พระจันทร์มีสีนวลส่องจ้า ส่องแสง
สว่างไสวอยู่เป็นวงรัศมีสีขาว น้ำทะเลขึ้นเต็มฝั่ง
ไม่กระดุกกระดิก แต่เป็นเงาแวววาวเหมือนลาดเงิน
ใบใหญ่ที่ขั้ดมัน หาดทรายยามกลางคืนถูกแสงของ
พระจันทร์ตกกระทบ ระยิบระยับสวยงามน่าชม



คำถามกระตุ้นความคิด



“

คำถาม : ถ้อยคำที่ปรากฏในข้อความข้างต้น มีจุดเด่นอย่างไร

”

“

คำตอบ : มีจุดเด่น คือ ใช้ถ้อยคำโวหารที่สละสลวยในการประพันธ์

”



ไวยากรณ์ในงานเขียน (๑)



จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. **บอก**ความหมายและลักษณะของโวหารได้
๒. **วิเคราะห์**ข้อความสั้น ๆ ที่เป็นโวหารแต่ละชนิดได้
๓. **บอก**ความสำคัญในการใช้โวหารเพื่อการสื่อสารได้



โวหาร ชั้นเชิงหรือสำนวนในการแต่งหนังสือ
หรือการพูด เช่น มีโวหารในการแต่งดี คือ ถ้อยคำ
ภาษาสละสลวย มีคุณค่าอย่างลึกซึ้ง ซึ่งประเภท
ของโวหารมีหลายชนิด



คำถามชวนคิด



คำถาม : นักเรียนทราบหรือไม่ โวหารในภาษาไทย มีทั้งหมดกี่ชนิด อะไรบ้าง

คำตอบ : มี ๕ ชนิด ได้แก่ บรรยาย พรรณนา เทศนา อุปมา และสาธก



บรรยายโวหาร

พรรณนาโวหาร

เทศนาโวหาร

อุปมาโวหาร

สาธกโวหาร



An illustration of a spiral-bound notebook with a white cover and blue rings on the left. The notebook is open to a page with the Thai text 'บรรยายโวหาร' (Narrative Style) written in large, bold, black characters. Above the text is a simple blue speech bubble containing three dots. The notebook is set against a light blue background. On the left and right sides of the notebook, there are green trees and bushes. In the foreground, a girl with brown hair and a yellow bow is sitting on the left, reading a purple book. On the right, a boy with brown hair is sitting, reading a brown book. In the center foreground, there are several yellow flowers with green stems and leaves. The overall scene is bright and cheerful, suggesting a learning or reading environment.

บรรยายโวหาร

บรรยายโวหาร

คือ การเขียนเล่าเรื่องหรืออธิบายเรื่องราวต่าง ๆ
ตามลำดับเหตุการณ์ เขียนตรงไปตรงมา รวบรัด ได้แก่
การเขียนอธิบายประเภทต่าง ๆ เช่น บทความ เรื่องเล่า
บันทึก ข่าว เหตุการณ์ เป็นต้น



ตัวอย่าง

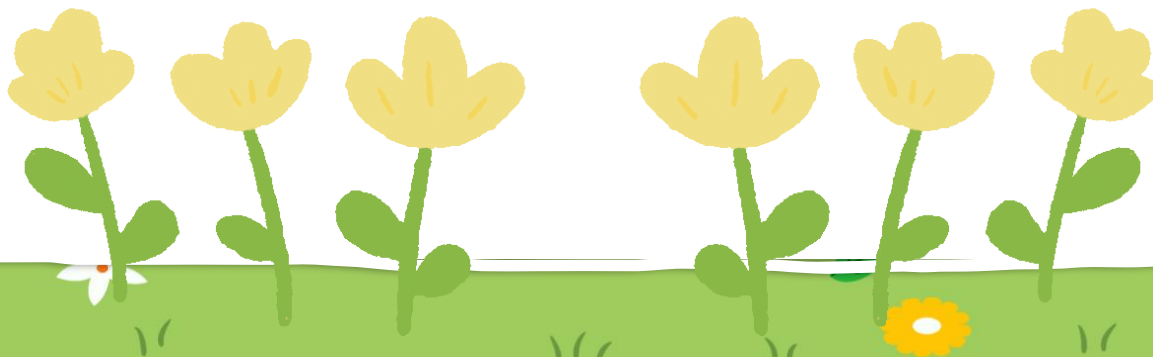


“พ่อเดินเข้าไปใกล้กอไผ่ เลือกตัดลำเท่าขามาสองปล้อง ทำเป็นกระบอกลูก คัดแต่เห็ดดอกใหญ่ ไปล้างน้ำจนสะอาด แล้วบรรจุลงในกระบอกลูกจนแน่น ไม่ต้องเติมน้ำ เติมเกลือ และน้ำพริกลงไป จากนั้นก็ก่อไฟเผากระบอกลูกไผ่ไผ่ ไม่นาน เฝ้ารอ เห็ดก็ซบน้ำออกมา เตือดปุด ๆ”





พรรณนาโวหาร



พรรณนาโวหาร

คือ มุ่งให้ความแจ่มแจ้ง ละเอียดลออ เพื่อให้ผู้อ่าน
เกิดอารมณ์ซาบซึ้งและเพลิดเพลินไปกับข้อความนั้น
การเขียนพรรณนาโวหาร จึงยาวกว่าบรรยายโวหารมาก
มุ่งให้เห็นภาพและอารมณ์ จึงมักใช้การเล่นคำเล่นเสียง
ใช้ภาพพจน์ จินตภาพ อ่านแล้วได้รสชาติ



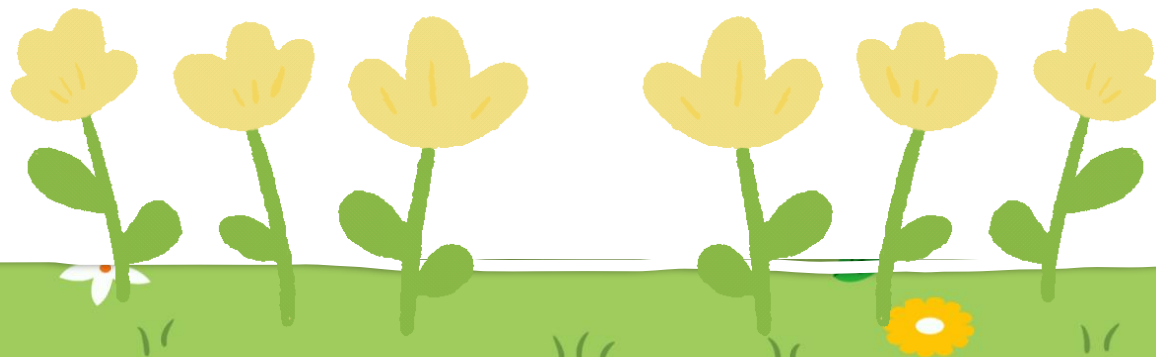
ตัวอย่าง



“กลางทุ่งนาสีเขียวขจีสดใส หลังฝนตกได้ไม่นาน ต้นไม้ กอหญ้า ดอกไม้ริมทาง ต่างเปียกชุ่มไปด้วยน้ำฝน ผึ้งปลาใน ลำคลองและในนา ต่างว่ายเวียนวนไปมา เสียงกบเขียดร้อง ระงมไปทั่วท้องนา เมื่อฝนซาฟ้าก็ใส”



เทศนาโวหาร



เทศนาโวหาร

คือ โวหารที่ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่ออบรมสั่งสอน
ปลุกฝังคุณธรรม หรือเมื่อผู้อ่านอ่านแล้วเกิดความรู้สึก
จรรโลงใจ และพบว่างานเขียนประเภทนี้ยังปลุกใจ จูงใจ
ให้ผู้อ่านรู้สึกคล้อยตามอีกด้วย



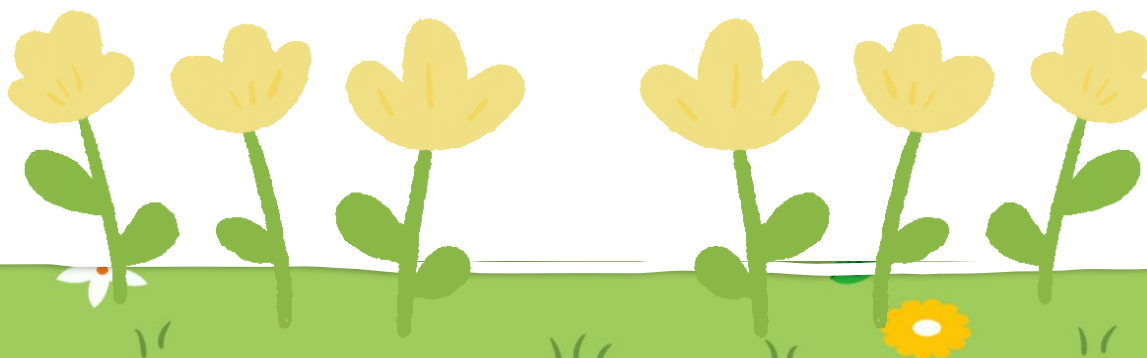
ตัวอย่าง



“ทำอะไร ก็อย่าทำด้วยความอยากมี อยากเป็น อยากได้ แต่จงทำด้วยความตั้งใจ เรามีหน้าที่อะไรก็ควรทำหน้าที่นั้น ให้สมบูรณ์เรียบร้อย และสำนึกในหน้าที่ ดังคำกล่าวที่ว่า “งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข ทำงานให้สนุก เป็นสุข ขณะทำงาน”



อุปมาโวหาร



อุปมาโวหาร

คือ **โวหารที่ใช้เปรียบเทียบ** โดยยกตัวอย่างสิ่งที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เกิดความชัดเจน
ด้านความหมาย ด้านภาพพจน์ และความรู้สึกมากยิ่งขึ้น
อุปมาโวหารมักปรากฏร่วมกับพรรณนาโวหาร



ตัวอย่าง

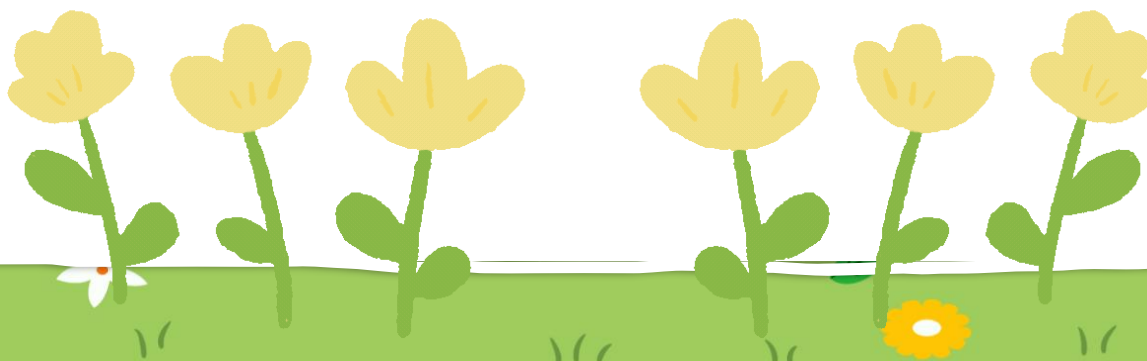
หาดทรายที่นี้ขาวสะอาดละเอียดเหมือนผงแป้ง น้ำทะเล
ใสราวกับกระจก พระอาทิตย์ส่องแสงกระทบกับผิวน้ำดูจตุ้ง
แสงเงินแสงทองจับขอบฟ้า

ตัวอย่างคำอุปมา

“เหมือน, ประดุจ, ดุจ, ดัง, ดัง, เฉก, ปาน, ราวกับ”



สารกโหวหาร



สารกโหวหาร

คือ โหวหารที่มุ่งให้ความชัดเจน โดยการยกตัวอย่างสั้น ๆ หรือยาวก็ได้ เพื่ออธิบายสนับสนุนความคิดเห็นให้หนักแน่น แจ่มแจ้ง และน่าเชื่อถือ ส่งผลให้งานเขียนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น



ตัวอย่าง



การที่เธอทำกับฉันทันเช่นนี้ ไม่เป็นผลดีเลย ฉันทสุดส่าห์ดูแล
ช่วยเหลือเธอเป็นอย่างดี “ดังจะยกตัวอย่างนิทานเรื่องหนึ่ง
คือ ชาวนากับงูเห่า โดยชาวนาเก็บงูเห่าที่ใกล้ตายมาเลี้ยงดู
จนหายดี แต่สุดท้ายงูเห่าก็ฉกกัดชาวนาตาย”



กิจกรรม...

เพิ่มเติมความรู้



ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ
ที่กำหนดให้ แล้วบอกว่า
เป็นโวหารชนิดใด



ผมตื่นแต่เช้า อาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน
รับประทานอาหารเช้า แล้วจึงเดินทางไปโรงเรียน
โดยคุณแม่เป็นคนไปส่ง

ข้อความนี้จัดเป็น..... **บรรยายโวหาร**.....



เรือลำน้อยค่อย ๆ แล่นผ่านกลางแม่น้ำใหญ่
ถูกระลอกคลื่นซัดไปซัดมาน่าใจหาย
ผ่านแสงแรกของอาทิตย์อุทัย ช่างสวยงามยิ่งนัก

ข้อความนี้จัดเป็น.....**พรรณนาโวหาร**.....



ดวงเอ๋ยดวงตะวัน
ทำหน้าที่ไม่ลำเอียงแสนเที่ยงตรง
แยกทิวาราตรีให้มียู่
ยุติธรรมสุจริตนิจกาล

หนึ่งเท่านั้นเยี่ยมฟ้าหน้าพิศวง
เด่นดำรงเป็นหลักจักรวาล
อีกฤดูวนเวียนเปลี่ยนผันผ่าน
ใครนึกคร้านดูตะวันเร่งหมั่นเอ๋ย

ข้อความนี้จัดเป็น.....**สาธกโวหาร**.....



จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น
ไม่ควรพูดอ้ออิงขึ้นมิงกู
แม้จะเรียนวิชาทางค้าขาย
จึงซื่อง่ายขายดีมีกำไร

อย่าตะคั่นตะคอกให้เคืองหู
คนจะหลู่ล่วงลามไม่ขามใจ
อย่าปากร้ายพูดจาอัชฌาสัย
ด้วยเขาไม่เคืองจิตรระอิระอา

ข้อความนี้จัดเป็น..... **เทศนาโวหาร**



ความรักเหมือนโรคา
ไม่ยินและไม่ยล
ความรักเหมือนโคล่ถัก
ก็ไหลดจากคอกไป

บันดาลตาให้มืดมน
อุปสรรคใดใด
กำลังคึกพิชังไว้
บ่ยอมอยู่ ณ ที่ขัง

ข้อความนี้จัดเป็น.....อุปมาโวหาร.....



ยามค่ำคืนที่พระจันทร์ส่องสว่าง
คืนนั้นพระจันทร์ทรงกลดเหลืองผ่องทอแสงฟ้ากระจ่างใส
เห็นดวงดาวส่องแสงระยิบระยับจับต้องนภา
เป็นภาพที่สวยงามติดตามประทับใจ

ข้อความนี้จัดเป็น.....**พรรณนาโวหาร**.....



คนเราเมื่อมีลาภก็เสื่อมลาภ เมื่อมียศก็เสื่อมยศ
เมื่อมีสุขก็มีทุกข์ เมื่อมีคนสรรเสริญก็มีคนนินทา
เป็นของคู่กันมาเช่นนี้แต่โบราณ

ข้อความนี้จัดเป็น..... **เทศนาโวหาร**



กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

คำชี้แจงการทำใบงาน

ให้นักเรียนทำใบงานที่ ๒ **โวหารนำรู้** โดยอ่านข้อความ
ในกรอบสี่เหลี่ยม แล้ววิเคราะห์ว่าข้อความนั้น ๆ เป็น
โวหารชนิดใด



คำชี้แจงบทบาทครูปลายทาง

- ๑) แจกใบงานที่ ๒ เรื่อง โวหารน่ารู้
- ๒) สังเกตการทำงานของนักเรียน และให้คำแนะนำเพิ่มเติม
- ๓) ประเมินการวิเคราะห์โวหารชนิดต่าง ๆ จากข้อความที่กำหนดให้

คำชี้แจงกิจกรรมนักเรียน

- ๑) ทำใบงานที่ ๒ เรื่อง โวหารน่ารู้
- ๒) เมื่อนักเรียนทำใบงานเสร็จแล้ว ให้ส่งที่ครูประจำชั้น/ครูประจำวิชา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง



ใบงานที่ ๒



คำชี้แจง อ่านข้อความที่กำหนดให้ แล้วพิจารณาและเขียนประเภทของโวหาร

๑. โวหารประเภท.....
...รับประทานกันไปพลางปรักษากันกลาง ถึงกระนั้นวิชัยก็มีเวลาพินิจดูหญิงสาวที่นั่งอยู่ตรงหน้าโดยละเอียดลออ สิ่งแรกที่ได้เห็นได้โดยง่ายและสะดวกเพราะดูได้เต็มตา คือสำแขนซ้ายที่ตั้งรับน้ำหนักตัวอยู่นั้นขาวผ่องทั้งกลมและเรียวอ่อน มือขวาจับช้อนตักอาหารมีผิวละเอียดขาวเช่นกันกับแขน ประกอบด้วยหลังมืออวบนูน นิ้วเล็กเรียว หลังเล็บมีสีดั่งกลีบบัวหลวงเมื่อแรกบาน ปลายเล็บขาวสะอาดเป็นมัน...
ตอกไม้สท
๒. โวหารประเภท
ฉันยืนต้นอยู่ในป่าลึก ฉันมีลำต้นสูงใหญ่ กิ่งก้านใบแน่นหนาและแผ่กว้าง แสงอาทิตย์ไม่อาจส่องลอดได้ เบื้องล่างจึงร่มรื่น สาราธารน้อย ๆ ไหลผ่านใกล้ลำต้นฉันไป น้ำในสาธารใสจนเห็นกรวดทราย ท้องธารและปลาว่ายเวียน ทุกวันจะมีสัตว์ป่านานาชนิดมากินน้ำ ที่สาธารสายนี้ บางตัวจะอาศัยได้ร่มใบของฉันนอนหลับอย่างมีความสุข
ไมตรี สิมปชาติ
๓. โวหารประเภท
ศิลปินหรือผู้สร้างศิลปะก็คือหน่วยหนึ่งของสังคม ที่สำคัญได้แก่กลไกทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ การต่อสู้กับอิทธิพลดังกล่าวเป็นเรื่องซับซ้อนใหญ่โต เป็นต้นว่าศิลปินและนักเขียนมีขอบข่าย แห่งเสรีภาพได้แค่ไหน เมื่อผู้ผลิตงานศิลปะจำเป็นต้องอิงชีพจากผลงานของเขาด้วย เขาก็จะมีทางแก้ปัญหาปากท้องของตัวเองอย่างไร โดยเฉพาะในสังคมแบบทุนนิยม
ณรงค์ จันทร์เรือง

สรุปการทำกิจกรรม
และตรวจสอบความถูกต้อง





แนวคำตอบใบงานที่ ๒ โวหารน่ารู้

๑. โวหารประเภท **บรรยายโวหาร / พรรณนาโวหาร**

...รับประทานกันไปพลางปรึกษากันพลาง ถึงกระนั้นวิชัยก็มีเวลาพินิจดูหญิงสาวที่นั่งอยู่ตรงหน้าโดยละเอียดลออ สิ่งแรกที่ได้เห็นได้โดยง่ายและสะดวก เพราะดูได้เต็มตา คือลำแขนซ้ายที่ตั้งรับน้ำหนักตัวอยู่นั้นขาวผ่อง ทั้งกลมและเรียวอ่อน มือขวาจับช้อนตักอาหารมีผิวละเอียดขาวเช่นกันกับแขน ประกอบด้วยหลังมืออวบนูน นิ้วเล็กเรียว หลังเล็บมีสีดังกลีบบัวหลวง เมื่อแรกบาน ปลายเล็บขาวสะอาดเป็นมัน...

ดอกไม้สด





แนวคำตอบใบงานที่ ๒ โวหารน่ารู้

๒. โวหารประเภท **พรรณนาโวหาร**

ฉันยืนต้นอยู่ในป่าลึก ฉันมีลำต้นสูงใหญ่ กิ่งก้านใบแน่นหนา และแผ่กว้าง แสงอาทิตย์ไม่อาจส่องลอดได้ เบื้องล่างจึงร่มรื่น ลำธารน้อย ๆ ไหลผ่านใกล้ลำต้นฉันไป น้ำในลำธารใสจนเห็นกรวดทราย ท้องธารและปลาว่ายเวียน ทุกวันจะมีสัตว์ป่านานาชนิด มากินน้ำที่ลำธารสายนี้ บางตัวจะอาศัยได้ร่มใบของฉัน นอนหลับอย่างมีความสุข

ไมตรี ลิ้มปิชาติ





แนวคำตอบใบงานที่ ๒ โวหารนำรู้

๓. โวหารประเภท **บรรยายโวหาร**

ศิลปินหรือผู้สร้างศิลปะก็คือ หน่วยงานหนึ่งของสังคมที่สำคัญ ได้แก่ กลไกทางการเมือง และทางเศรษฐกิจ การต่อสู้กับอิทธิพลดังกล่าวเป็นเรื่อง ชับซ้อนใหญ่โต เป็นต้น ศิลปินและนักเขียนมีขอบข่ายแห่งเสรีภาพ ได้แค่ไหน เมื่อผู้ผลิตงานศิลปะจำเป็นต้องยังชีพจากผลงานของเขาด้วย เขาก็จะมีทางแก้ปัญหาปากท้องของตัวเองอย่างไร โดยเฉพาะในสังคมแบบ
ทุนนิยม

ณรงค์ จันทร์เรือง





แนวคำตอบใบงานที่ ๒ โวหารนำรู้

๔. โวหารประเภท **อุปมาโวหาร**

รูปร่างงามหาตำหนิมิได้ ผมดำราวกับแมลงผึ้ง หน้าเปล่งปลั่งดั่ง
ดวงจันทร์ เนตรประหนึ่งตากวาง จมูกแน่นดอกงา ฟันเทียบไข่มุก ริมฝีปาก
เพียงผลตำลึงสุก เสียงหวานปานนกโกกิลลา ขาคือล่ำกล้วย เอวเหมาะเจาะ
ไม่อ้วนเกิน เวลาอย่างเดินแคล่วคล่องมีสง่าเสมอข้างทรง เพราะฉะนั้นเจ้าจะ
หาทางตำหนิขัดข้องมิได้เลย

เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน)





แนวคำตอบใบงานที่ ๒ โวหารน่ารู้

๕. โวหารประเภท **สารกโวหาร**

ถ้าเธอไม่อยากจะอยู่กับฉันจริงจัง ยินยอมทุกสิ่ง ให้เธอทิ้งไป ฉันขอแค่เพียงให้เวลาหน่อยได้ไหม อยากเล่านิทานให้ฟัง “ชาวนาคนหนึ่งมีชีวิตลำบากไปเจองูเห่ากำลังใกล้ตาย สงสารจึงเก็บมาเลี้ยง คอยดูแลด้วยความจริงใจ เป็นกังวลว่ามันจะตาย แต่สุดท้ายชาวนาผู้ชายใจดี น่าเสียดายกลับต้องตายด้วยพิษงู นิทานมันบอกให้ยอมรับความจริงว่ามีบางสิ่งไม่ควรไว้ใจ ต่อให้ทำดี ซักแค่ไหน ก็ไม่เชื่อ ไม่รักจริง”

สี่ฟ้า





แนวคำตอบใบงานที่ ๒ โวหารน่ารู้

๒. โวหารประเภท **เทศนาโวหาร**

“เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้” ปัญหาเฉพาะในด้านการรักษาภาษานี้ ก็มีหลายประการ อย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในการออกเสียง คือ ให้ออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน อีกอย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในวิธีการใช้ หมายความว่า วิธีใช้คำมาประกอบเป็นประโยคนับเป็นปัญหาที่สำคัญ ปัญหาที่สาม คือ ความร่ำรวยในคำของภาษาไทย ซึ่งพวกเรานึกว่าไม่ร่ำรวยพอ จึงต้องมีการบัญญัติศัพท์ใหม่มาใช้

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙)



สรุปสำนวนโวหารในภาษาไทย

๑. บรรยายโวหาร คือ การอธิบาย
๒. พรรณนาโวหาร คือ ทำให้เห็นภาพ
๓. เทศนาโวหาร คือ การสั่งสอน
๔. อุปมาโวหาร คือ การเปรียบเทียบ
๕. สาธกโวหาร คือ การยกตัวอย่าง





คำถามสรุปบทเรียน

คำถาม : การเรียนเรื่อง โวหารชนิดต่าง ๆ มีความสำคัญอย่างไร

คำตอบ : ทำให้ใช้โวหารต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามการสื่อสาร เช่น การเขียน การพูด





บทเรียนครั้งต่อไป

โวหารในงานเขียน (๒)

รายวิชา ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖





สิ่งที่ต้องเตรียม

- ใบงาน เรื่อง เขียนเรื่องราวกล่าวโวหาร
- แถบประโยค/ข้อความที่เป็นโวหาร

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th
รายวิชา ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

